

PUST V PTUJSKI OKOLICI.

(Vogrinec Anton, Lancova vas pri Ptuju.)

Pust je dan veselja. Kakor Božič, tako imamo tudi za pust običaje, ki so še ostali iz starih časov.

Že v nedeljo pred pustnim torkom se začnejo ljudje pripravljati za pust. To je »mastna nedelja«. Fantje hodijo od hiše do hiše zbirat svilenih trakov, šopkov iz umetnih cvetlic in starinskih svilenih robcev, s katerimi jih vaška dekleta okrasijo.

Beseda »pust« je pri nas zelo malo poznana. Navadno rečejo »fašenk«. Tega dne se veliko vedežuje ali »šatri«, kakor pravijo. Na pustno jutro vsi zelo zgodaj vstanejo. Fantje in dekleta nanosijo na polje drv, kjer naredijo velik kres. Najrajši imajo takšna drva, ki jih je voda prinesla. Otroci to jutro ni treba buditi, ker navadno prej vstanejo kakor odrasli. Otroci morajo

lepo očistiti kurnike, smeti pa odnesti na zelnik in jih tam zažgo na tistem mestu, kjer je kdo prejšnje leto ukradel kakšen pridelek. To delajo zato, da pokradena zemlja zopet rodi.

Med tem pa, ko imajo drugi svoje opravke na polju, pripravlja gospodinja doma tečen zajuterk. Že pred solničnim vzhodom skuha svinjsko glavo ali glavino, pri kateri mora skrbno paziti, da ji voda preveč ne vre, ker drugače bi ji vse prihodnje leto nagajalo slabo vreme, kadar bi imela delavce na polju. Tudi žganci morajo biti h glavini; zelje se ne sme jesti. Tisti, ki je na pust zelje, pravijo, da je s fašenkom zelja zagrabil in je vse leto malo prismojen. Zato pa jedo na krhle zrezano repo. Koder se tega jutra vleče megla, tam bo poleti toča pobila. Zato streljajo v njo, da jo razpršijo. Gospodinje ne smejo tega dne šivati, ker se bojijo, da bi kure ne nesle. Nekateri gospodinje zbijejo na vsegodaj obroč s polovnjaka, ga denejo na lopar, s katerim devljejo kruh v peč, in vse skupaj postavijo na dvorišče. Na sredo loparja nasujejo pšenice, da vse kure z enega mesta jedo. S tem

povzročijo, da vse leto kure v istem gnezdu neso. Katera hoče imeti veliko piščet, mora ukrasti sosedu iz drvavnice tresk, da jih položi pod kokljo, da se piščeta bolje valijo. Sosedu, ki so ji bile ukradene treske, ne bo nobena koklja dobro piščancev zvalila. Tudi mora to jutro priti ženska prva k hiši, da se kure bolje redijo. Gospodinje imajo toliko skrb za kure, ker jim dajejo največ dobička.

Ko se zdani, vzame gospodar majhno žagico, s katero požaga sadnemu drevju vse suho vejevje in ga očisti škodljivega mahu. Nato ga okoplje in pognoji. Navsezadnje še drevo strese, da bolje obrodi. Ako gospodar na pust ne stopi na tujo zemljo, bo mu lahko spraviti krmo in snopje suho pod streho. Tudi gospodinja ne sme nikamor iti, da ima pri delu zmiraj siečo.

Že na pustni pondeljek hodijo plesači. Napravljeni so ravno tako kakor orači, ki jih bom pozneje opisal. Ti v vsaki hiši plešejo. Imajo svojega godca, korante in pobiralca jajc. Ko pridejo v hišo, vse najprej lepo pozdravijo, jim želijo tristo mecljev pšenice, petsto žita, sedemsto klobas itd. Nazadnje pa še rečejo: »Zdaj, ko boste toliko vsega imeli, da bi še vam Bog dal toliko otrok, da bi to vse pojedli!« Potem zaplešejo in odidejo dalje. Navadno se peljajo na lepo okrašenem vozu.

Na pustni torek pa hodijo orači. Po vsej vasi naberejo zvoncev, ki jih privežejo na plužno oje. Dekleta jim okrasijo čake z umetnimi cvetlicami. Na vrhu čake si vtaknejo šop petelinovega perja. Ob robovih čak imajo pripete raznobarvne trake. Oblečeni so v bele srajce. Po srajcah in okrog pasu imajo navezane stare svilene robce. Pobiralec jajc je v žensko opravljen. S seboj nosi jerbas, iz katerega seje pleve in v katerega devlje jajca. Pokar nima drugega kakor bič, za klobukom šopek cvetlic in bel predpasnik. Nekateri imajo preko suknje tudi robec prevezan. Plug je lesen. Na plužnicah je pritrjenih dvoje okrašenih drevesc. Koranti imajo oblečene narobe obrnjene zimske suknje (kožuhe). Na glavi imajo kožo z živalske glave. V rokah nosijo palice, na katerih so ježeve kožice. Palice so jim v obrambo, ali pa za nagajive otroke. Med neprestanim petjem in vriskanjem hodijo od hiše do hiše. Ko pridejo orači pred hišni prag, pokar zapoka, konji pa vriskajoč skačejo s plugom naokrog. Eden izmed kurantov pluži, drugi pa z leseno brano vlačí. Za njim seje sejalka ajdove pleve kot repno seme. Nazadnje še kurant s palico pred pragom pokaže, koliko repe boče zrastle in orači odidejo. Sejalka in kuranti pa gredo v hišo, kjer dobijo jajc in denarja. Med stokratnim »boglonaj« poskačejo preko plota k sosedu za orači. Kuranti jako radi kaj ukradejo. Posebno všeč so jim klobase, ki se suše v kuhinji. Radi tega gospodinje skrbno zapirajo kuhinjska vrata pred njimi. Za orači se podi gruča radovednih otrok, ki jih morajo kuranti s palicami odganjati. Orači hodijo samo do poldneva. Popoldne je že maškera. Tako premine dan v samem veselju. Zvečer gre vse mlado in staro v gostilno. V nekaterih hišah imajo zvečer pojedine. Spečejo belo kuro in nakuhajo mesa. Seveda tudi krapov ne manjka. Sosedje se med seboj obiskujejo. Ko pa se vsega najedo, še ti gredo v gostilno. V gostilni napravijo slamnatega moža, ki mu fašenk pravijo in ga položijo na »trage« (nosilnica). Zdaj ga vsi pivci jokajoč neso na pokopališče. Zunaj ga med jokom zažgo. Nato gredo vsi zopet v gostilno, kjer obhajajo veselo sedmino za umrlim fašenk do polnoči. V četrtek (po pepelnici) je mali fašenk, ker pojedjo vse, kar jim je na veliki fašenk ostalo.